

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
Министър на образованието и науката

ЗАПОВЕД

№ РД 09 – 1175 / 13.09 2013 г.

На основание чл. 25, ал. 4 от Закона за администрацията и във връзка с чл. 13, ал. 1 от Закона за професионалното образование и обучение, чл. 102, ал. 2 от Правилника за прилагане на Закона за народната просвета и чл. 17, ал. 2 от Наредба № 6 от 28.05.2001 г. за разпределение на учебното време за достигане на общообразователния минимум по класове, етапи и степени на образование, при спазване изискванията на чл. 66, ал. 1 и 2 от Административнопроцесуалния кодекс и във връзка с осигуряването на обучението по учебен предмет

УТВЪРЖДАВАМ

Учебна програма за задължителна професионална подготовка по учебен предмет **учебна практика – експлоатация на търговските кораби за професията код 840010 „Корабоводител”, специалност код 8400101 „Корабоводене – морско”, от професионално направление код 840 „Транспортни услуги”.**

Контрол по изпълнение на заповедта възлагам на Атанаска Тенева – заместник-министър.

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО
И НАУКАТА :

/п/ ПРОФ. Д-Р АНВЕРИЯ КЛИСАРОВА

Вярно,

ДИРЕКТОР НА ДИРЕКЦИЯ
„КАНЦЕЛАРИЯ И
АДМИНИСТРАТИВНО
ОБСЛУЖВАНЕ :

/ Красимира Коева /

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

УЧЕБНА ПРОГРАМА

ЗА ЗАДЪЛЖИТЕЛНА ПРОФЕСИОНАЛНА ПОДГОТОВКА

ПО

УЧЕБНА ПРАКТИКА – ЕКСПЛОАТАЦИЯ НА ТЪРГОВСКИТЕ КОРАБИ

Утвърдена със заповед №..... *РД 09-1175/13.09.2013г.*

ПРОФЕСИОНАЛНО НАПРАВЛЕНИЕ: код 840 „ТРАНСПОРТНИ УСЛУГИ”

ПРОФЕСИЯ: код 840010 „КОРАБОВОДИТЕЛ”

СПЕЦИАЛНОСТ: код 8400101 „КОРАБОВОДЕНЕ – МОРСКО”

СОФИЯ, 2013 година

I. ОБЩО ПРЕДСТАВЯНЕ НА УЧЕБНАТА ПРОГРАМА И ЦЕЛИ НА ОБУЧЕНИЕТО

Учебната програма е предназначена за специалност “Корабоводене-морско“, професия “Корабоводител”, професионално направление “Транспортни услуги” от списъка на професиите за професионално образование и обучение по чл. 6 от Закона за професионалното образование и обучение.

В учебната програма е включено учебно съдържание, с овладяването на което се цели учениците да усвоят практически знания и умения за търговската експлоатация на кораба, товарното дело, технологията на морските превози, структурата на морския транспорт и правния режим на кораба и товарите.

Учебното съдържание в учебната програма е структурирано в седем взаимосвързани раздела. Във всеки раздел то е групирено в примерни теми. Учебните часове са определени по раздели, а за всяка тема се разпределят от ръководителя на практиката по време на провеждането ѝ.

Учебната практика се провежда организирано под ръководството на ръководител на практика, с активното включване на практикантите в цялостното ежедневно разписание на подходящ за целите на практическите действия кораб и пристанищни съоръжения.

Крайната оценка се формира на базата на показаните знания и умения, след проверка на практическите задания в края на практиката с участие на капитана или старши помощник капитана.

II. ОБЩ БРОЙ ЧАСОВЕ ЗА УЧЕБНИЯ ПРЕДМЕТ

XII клас: I срок – 18 седмици x 4 уч. часа = 72 уч. часа

II срок – 13 седмици x 3 уч. часа = 39 уч. часа

Общо: 111 уч. часа

III. УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ

1.	2.
НАИМЕНОВАНИЕ НА РАЗДЕЛИ И ТЕМИ	Брой часове по раздели
РАЗДЕЛ I. МАТЕРИАЛНО-ТЕХНИЧЕСКА БАЗА НА МОРСКИЯ ФЛОТ Тема 1. Запознаване с характеристиките на видовете кораби по предназначение. Обща характеристика на пътническите и товаропътническите кораби. Обща характеристика на сухотоварните кораби. Обща характеристика на корабите за течни товари. Тема 2. Практическо усвояване на експлоатационно-технически характеристики на кораба и практическото им значение за експлоатация на морския кораб. Линейни характеристики на кораба. Товарна марка - видове. Значение на товарната марка в експлоатационната практика. Тегловни характеристики. Обемни характеристики. Товарни характеристики. Скорост на кораба.	4
РАЗДЕЛ II. ПРЕДПРИЯТИЯ И ОРГАНИЗАЦИИ, НЕПОСРЕДСТВЕНО СВЪРЗАНИ С ВОДНИЯ ТРАНСПОРТ Тема 1. Транспортни характеристики на пристанищен комплекс. Усвояване структурата на пристанищен комплекс и организацията на работа. Тема 2. Работа на специализираните терминали за обработка на корабите. Разчитане на товаропотоци и пътникопотоци. Видове морски превози. Тема 3. Организиране обработката на корабите в пристанищата. Планиране товарната обработка на корабите. Норми за обработка на корабите в пристанищата. Определяне продължителността на престоя на корабите за товарно-	24

1.	2.
<p>разтоварни операции.</p> <p>Тема 4 . Запознаване със структурата на митницата, документооборота и реда за извършване на митнически проверки.</p> <p>Митническо законодателство и формалности по товарите. Проверка на външноотърговските товари, транспортирани с кораби.</p> <p>Тема 5. Агентиране на морските кораби.</p> <p>Запознаване със структурата и работата на фирма за агентиране. Агентиране на морските кораби. Организации и техните функции. Техника на агентирането. Дисбурсментна сметка.</p>	
<p>РАЗДЕЛ III. ПРЕДПОСТАВКИ ЗА ВЪЗНИКВАНЕ НА МОРСКИ ПРЕВОЗИ</p> <p>Тема 1. Усвояване предварителните условия за възникване на морски превози.</p> <p>Договор за покупко-продажба. Видове.</p> <p>Тема 2. Възникване на морски превоз на товари.</p> <p>Обсъждане на договор за морски превоз. Процедури за фрахтоване на корабите от трапвото и линейното корабоплаване.</p> <p>Тема 3. Изчисляване показатели и измерители за работа на кораба в рейса.</p> <p>Изчисляване експлоатационни показатели и измерители за работа на кораба в рейса. Калкулиране на финансови показатели и измерители за работата на кораба в рейса. Разработване график за работата на кораба в рейса.</p>	8
<p>РАЗДЕЛ IV. ПОДГОТОВКА ЗА ИЗВЪРШВАНЕ НА МОРСКИ ПРЕВОЗИ</p> <p>Тема 1. Транспортна характеристика на товарите.</p> <p>Изготвяне на таблица за съвместимост на товарите и разполагането им по товарните помещения.</p> <p>Тема 2. Опаковка на товарите.</p> <p>Проверка опаковката и външния вид на товарите - обикновени товари; контейнери и трейлери. Правила за приемане и товарене на контейнерите.</p> <p>Тема 3. Проверка маркировката на товарите.</p> <p>Маркировка на обикновени товари. Международна маркировка на опасни товари. Изисквания за маркировката на товарите. Тарифна номенклатура на товарите. Методи за изследване на товарите.</p> <p>Тема 4. Определяне теглото и обема на товарите.</p> <p>Тегловни обемни единици. Определяне теглото на товарите чрез претегляне на неравнораменни кантари. Определяне теглото на течния товар. Определяне теглото на течния товар с отчитане на неговото разширяване по време на рейса.</p> <p>Тема 5. Опазване на товарите от механични повреди и вредители.</p> <p>Причини за повреждане на товарите. Причини за липса на товарите. Вредители по товарите и мерки за борба срещу тях.</p> <p>Тема 6. Вентилация на корабните товарни помещения.</p> <p>Психометрична диаграма и номограма за влажния въздух. Основни правила за вентилация на корабните товарни помещения.</p> <p>Тема 7. Подготовка на кораба за товарене.</p> <p>Информация за пристигане на кораба. Подготовка на корабните товарни помещения и корабните товарни устройства. Нотис за готовност. Готовност на екипажа за приемане на товара и задължения на корабните талимани. Приемане, опазване по време на път и разтоварване на товара. Товарозахватни приспособления. Вътрешнохамбарна механизация. Норми и мерки за безопасност.</p> <p>Тема 8. Особенности на товарните операции на необзаведени рейдове.</p> <p>Характеристика на условията за обработка на кораба на рейд. Изчисляване продължителността на престоя на кораба за обработка на рейда. Изчисляване на необходимото количество рейдови плавателни средства.</p>	36
<p>РАЗДЕЛ V. СВОЙСТВА НА ОСНОВНИТЕ ВИДОВЕ ТОВАРИ И ОСОБЕНОСТИ ПРИ ТРАНСПОРТИРАНЕТО ИМ ПО МОРЕ</p> <p>Тема 1. Систематизиране характеристиките на генералните товари за рейса.</p> <p>Характеристики на генералните товари за рейса и правила за тяхното</p>	9

1.	2.
<p>транспортиране. Чувални товари и бали. Сандъчен товар. Бъчвен товар. Палети. Пакети. Превоз на дълги, тежки и голямогабаритни товари. Превоз на химически товари.</p> <p>Тема 2. Систематизиране характеристиките на масови товари за рейса. Насипни товари. Натрупни товари. Наливни товари.</p> <p>Тема 3. Систематизиране характеристиките на бързоразвалящи се товари за рейса. Превоз на опасни и бързоразвалящи се товари.</p>	
<p>РАЗДЕЛ VI. КОНТЕЙНЕРНИ ПРЕВОЗИ</p> <p>Тема 1. Кораби за превоз на контейнери. Клетъчни и неклетъчни контейнеровози, кораби за генерални товари и РО-РО кораби.</p> <p>Тема 2. Извършване на разчети и изработване на бей план и мастер план. Координатна система за натоварване на контейнера. Видове бейове и номерация. Слоеове на контейнерите и номерация.</p> <p>Тема 3. Организация на контейнерните превози. Укрепване на товара в контейнера съгласно препоръки на Международната морска организация (ИМО), Международната организация на труда (ИЛО) за подреждане на товара в контейнери и превозни средства.</p> <p>Тема 4. Укрепване на контейнерите и видове крепежни елементи. Характерни особености на корабите контейнеровози. Използване на различни видове крепежни елементи.</p>	12
<p>РАЗДЕЛ VII. ТОВАРНИ ОПЕРАЦИИ НА ТАНКЕРИТЕ</p> <p>Тема 1. Отработване противопожарната безопасност на танкери. Гасене на пожари с вода, парогасене, пеногасене и с инертни газове. Пожарна безопасност по време на товаро-разтоварни операции.</p> <p>Тема 2. Използване на основните средства и системи за противопожарна защита. Работа със системи за водна защита, за пеногасене, парогасене, с инертни газове и въгледвуокисни системи. Противопожарно снабдяване, пожарна сигнализация, газоотводна система и система за оросяване на палубата.</p> <p>Тема 3. Товарни операции. Подготовка на танкера за превоз на нефтопродукти. Заземяване. Наблюдение за товарните шлангове. Мерки за безопасност в помпените отделения. Начало и край на товарните операции. Замерване на празното пространство в танка и вземане на проби от товара.</p> <p>Тема 4. Плаване на танкера с товар и под баласт. Подготовка на танкера за излизане в открито море. Хидрометеорологични условия на плаване. Плаване в ледове. Баластиране на танкера. Катодна защита на танковете.</p> <p>Тема 5. Превоз на различни течни товари. Превоз на опасни товари в сухотоварния трюм и на палубата. Превоз на нефтопродукти в опаковка. Превоз на етилиран бензин. Превоз на растителни масла, органична мас и други течности.</p> <p>Тема 6. Измиване и дегазация на танковете. Подготовка на танкера за миене и дегазация на танковете. Измиване на танковете с машинки. Изпарване на танковете и горивните отсеци. Дегазация. Вентилация на танковете. Работа вътре в танковете.</p>	18

IV. ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ ОТ ОБУЧЕНИЕТО

В края на обучението учениците трябва

да знаят:

- ☐ организацията на морския търговски флот;
- ☐ структурата на пристанищните комплекси;
- ☐ структурата на организациите, взаимодействащи с морския търговски флот;

- ☐ основните експлоатационни характеристики на морския търговски кораб;
- ☐ предпоставките за възникване на морски превози;
- ☐ подготовката за извършване на морски превози;

да могат да:

- ☐ извършват основни разчети по експлоатационните характеристики на морския търговски кораб;
- ☐ извършват разчети по определяне теглото и обемите на товарите.
- ☐ подреждат и укрепват товарите в товарните помещения.

V. АВТОРСКИ КОЛЕКТИВ

Инж. Димитър Димитров – ВМГ - Варна

Инж. Бранимир Тодоров - ВМГ- Варна

Инж. Митко Методиев - ВМГ- Варна

VI. ЛИТЕРАТУРА

1. Филев, К. Експлоатация на търговския флот. Техника, 1988.
2. Филев, К. и М. Ванков. Технология на морските превози. Техника, 1978.
3. Бъчваров, М. и колектив. Устройство на кораба. МАЛЕО-63.2000.
4. Аносов, А. и колектив. Управление и техническа експлоатация на кораба. Техника, 1976.
5. Лазарова, Д. Експлоатация на морския флот и пристанищата. Техника, 1978.
6. Шихиев, Ф. и колектив. Устройство на морските пристанища. Техника, 1978.
7. Димитров, Д. Контейнерните превози в съвременното корабоплаване. СТЕНО, 2002.